

Ракул Оксана Володимирівна,
здобувач кафедри адміністративного
права та процесу НАВС, кандидат
юридичних наук

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах фінансової нестабільності економіка України перебуває в стані постійного балансування між деструктивними наслідками фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр., негативними процесами в економіці під впливом соціально-політичних умов та стимулами від реалізації антикризового пакета заходів. Забезпечення фінансової стабільності та подальшого економічного зростання вимагає концептуального переосмислення проведення державної фінансової політики. Ретельно обміркована та побудована фінансова політика держави здатна забезпечувати виконання стратегічних, національних і політичних цілей; ефективне використання урядом ресурсів для виконання передбачених функцій; розподіл ресурсів між різними рівнями та сферами діяльності урядових агенцій для виконання поставлених завдань; зменшення різниці в доходах, отриманих різними соціальними групами та регіонами, відповідно до цілей державної політики; 5) управління фінансовими ризиками під час здійснення урядом своїх повноважень.

У межах провадження фінансової політики необхідно чітко розмежовувати повноваження органів державної влади, які задіяні в цьому процесі, та роль, яку вони відіграють. Сьогодні значна кількість органів державної влади долучені до формування та реалізації фінансової політики України, зокрема Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рахункова палата, Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба України, Національний банк України, Державна аудиторська служба (Держаудитслужба) України, Державна фінансова служба України тощо.

Серед перелічених суб'єктів Держаудитслужба України відіграє ключову роль у контролі за ефективним, законним, цільовим, результативним використанням та збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягненням економії бюджетних коштів. Діяльність цього органу сприяє зміцненню фінансової дисципліни в державі та підвищенню ефективності роботи установ і підприємств державного сектору.

Держаудитслужба України здійснює фінансовий контроль, який наявний у всіх сферах суспільного відтворення та споживання, а отже супроводжує процес руху грошових коштів і фондів, зокрема стадію аналізу фінансових результатів. Фінансовий контроль є однією із завершальних стадій управління фінансами і водночас необхідною умовою ефективності управління фінансовими відносинами загалом. Особливе місце фінансового контролю в загальній системі контролю як елемента в системі управління суспільними процесами зумовлюється його специфікою, що виявляється в контрольній функції власне фінансів. Об'єктивно властива фінансам здатність виражати специфічну сторону виробничо- господарської діяльності в будь-якій сфері робить фінансовий контроль всеохоплюючим і всеосяжним. Саме тому він слугує важливим способом забезпечення законності й доцільності здійснюваної фінансової діяльності. Особливо це стосується сфери державних фінансів.

Держаудитслужба України здійснює фінансовий контроль через здійснення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель, інспектування (ревізії), моніторингу закупівель та контролю за станом внутрішнього аудиту. Зазначена служба відіграє роль засобу забезпечення фіскальної політики держави, адже до її компетенції належить контроль за цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів; досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів; цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під

державні (місцеві) гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі); відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів довгострокових зобов'язань за енергосервісом, затвердженим в установленому порядку, умовам закупівлі енергосервісу; дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного та місцевих бюджетів; дотриманням законодавства про державні закупівлі тощо. Належне й ефективне виконання службою своїх функцій гарантує реалізацію пріоритетних напрямів фінансової політики України.

Проте одних зусиль Держаудитслужби України недостатньо для ефективної реалізації фінансової політики держави. На сьогодні українське суспільство зазнає зловживань під час формування, розподілу та використання державних коштів, що потребує більш плідної праці всіх органів державної влади, повноваження яких пов'язані з цим. Тому для зменшення протиправних проявів у цій сфері необхідне поєднання зусиль державних контролюючих органів, комерційних аудиторських компаній, громадських активістів, журналістів і правоохоронців. Відповідно, державні інституції можуть змінюватися лише під тиском ззовні: як з боку українського громадянського суспільства, так і з боку міжнародних партнерів, які допомагають підтримувати економіку України. Однак, для того, щоб реформи відбулися, зовнішнього тиску недостатньо. Потрібно, щоб і серед державних службовців сформувалася та критична маса, яка усвідомлюватиме, що без змін ця система не зможе функціонувати. Також необхідно подолати прогалини в законодавстві щодо регулювання питань співпраці контролюючих і правоохоронних органів.